

Delegatura w Lublinie
20-079 Lublin, ul. Dolna 3-go Maja 5
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 26 września 2007 r.

RLU – 61 – 22/07/EW

Decyzja RLU Nr 37/2007

I. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080, z 2006 r. Nr 157 poz. 1119, Nr 170 poz.1217) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), oraz stosownie do art. 28 ust.6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz.172 ze zm.),

po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego o stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Ch.

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktykę Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ch. polegającą na stosowaniu we wzorcu Umowy o warunkach odpłatności w szkole wyższej zapisu o treści:

§ 10 pkt 1: Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni

stanowiącego postanowienie wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

Uzasadnienie

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie dokonała analizy stosowanych przez państwowe szkoły wyższe umów i regulaminów ustalających zasady odpłatności za studia. Jednym z takich przedsiębiorców była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ch.

Analiza nadesłanych dokumentów dała podstawy do wystosowania do tego przedsiębiorcy Wezwania do dobrowolnego zaniechania stosowania czynów nieuczciwej konkurencji poprzez stosowanie zapisów, które mogą stanowić niedozwolone postanowienia umowne i wszczęcia postępowania administracyjnego pod zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie zapisu uznanego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne tj. naruszenia art. 23 a ust.1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.).

W odpowiedzi na zarzuty przedstawione w postanowieniu o wszczęciu postępowania przedsiębiorca poinformował, iż treść kwestionowanego przez organ antymonopolowy zapisu ulegnie zmianie w najbliższym czasie po zaakceptowaniu przez władze Uczelni.

W trakcie postępowania przedsiębiorca przesłał do Urzędu nowy wzorzec umowy o warunkach odpłatności za studia w szkole wyższej i nową Uchwałę Senatu Uczelni. dokumenty te nie zawierają zapisów kwestionowanych w wystąpieniu miękkim – Wezwaniu i w Postanowieniu o wszczęciu postępowania administracyjnego. Równocześnie przedsiębiorca zadeklarował, że nowy wzór umowy będzie obowiązywał od nowego roku akademickiego, a stare umowy będą sukcesywnie aneksowane.

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ch., zwana dalej Szkołą lub przedsiębiorcą, jest uczelnią państwową utworzoną na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001 r. w sprawie utworzenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ch. (Dz. U. Nr 79 poz. 839). Uczelnia działa w oparciu o Statut zatwierdzony przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17.10.2002 r.

Zarządzeniem nr 21/2006 Rektora Wyższej Szkoły Zawodowej w Ch. z dnia 18 września 2006 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia określono wzór Umowy obowiązującej w roku akademickim 2006/2007. Umowa zawierana była ze studentami rozpoczynającymi studia niestacjonarne.

Wzorzec Umowy o warunkach odpłatności za studia wyższe w § 10 pkt 1 zawiera zapis o treści: *Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni.*

W toku postępowania Szkoła poinformowała, iż treść zakwestionowanego przez organ antymonopolowy postanowienia została zmieniona, a zmiany zostaną wprowadzone sukcesywnie.

W Rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone znajduje się wpisana klauzula o treści: wpis pod numerem 565- „Właściwym dla rozstrzygnięcia sporów wynikających z regulaminu świadczenia usług jest sąd powszechny właściwy dla siedziby Operatora” – wyrok SOKiK z dnia 29 września 2005 r., sygn. akt XVII Amc 57/03, wpisano dnia 04 listopada 2005 r.

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Wszczynając wobec Szkoły postępowanie administracyjne, organ antymonopolowy postawił temu przedsiębiorcy zarzut naruszenia art. 23a ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej. Należy zauważyć, iż w dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.). W myśl art. 131 ust. 1 tej ustawy, do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, i nie zakończonych do dnia wejścia w życie ustawy nowej, stosuje się przepisy dotychczasowe. Zastosowanie w niniejszej sprawie znajdują zatem przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (ustawy antymonopolowej) w poprzednim brzmieniu.

Zgodnie z treścią art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. W niniejszym postępowaniu Szkoła została uznana za przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów ze względu na fakt świadczenia usług edukacyjnych o charakterze usług użyteczności publicznej..

Art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że przez „przedsiębiorcę” rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. 1999 r. Nr 101 poz. 1178 ze zm.) a także m.in. osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 02 lipca 2004 r. przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173 poz. 1807 ze zm.) zostały uchylone obowiązujące wcześniej w tym zakresie regulacje prawne. Na mocy ustawy..... o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną.

Z uwagi na powyższe, dokonując analizy celu działalności Szkoły należy uznać, że prowadzi ona działalność o charakterze publicznym. Celem i przedmiotem działania Szkoły jest świadczenie usług edukacyjnych, działalność ta ma charakter odpłatny.

Zatem, Szkoła w tym zakresie prowadzi działalność zbliżoną do działalności gospodarczej, funkcjonuje na rynku na zasadach działalności odpłatnej.

Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Art. 23a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W niniejszej sprawie postawione Szkole zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art. 23a ust. 1 i 2, muszą spełniać poniższe przesłanki:

1. być działaniem bezprawnym i polegać na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone,

2. godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie „porządek prawny” obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych jako zasady współżycia społecznego.

W niniejszej sprawie działanie przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, należy uznać za bezprawne nie tylko ze względu na fakt zdefiniowania w art. 23a ust. 2 ustawy antymonopolowej określonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

O bezprawności tego działania Szkoły przesądza również rozszerzona skuteczność wyroku w sprawie o uznanie postanowień umownych za niedozwolone, co wynika z art. 479⁴³ k.p.c.

W momencie wpisania do rejestru zapisu uznanego przez sąd za niedozwolone postanowienie umowne, zapis staje się on samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność wyroku, klauzule spełniają funkcję podobną do przepisów prawa, zaś posługiwanie się nimi w kontaktach z konsumentami jest zakazane.

Wzorce umów, regulaminy stosowane przez przedsiębiorców w kontaktach z konsumentami podlegają szczególnej kontroli. Wzorzec umowy to doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie przygotowanych z góry przed zawarciem umowy, gotowych klauzul umów w postaci warunków umów, ich wzorów, **regulaminów** itp. (E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, C.H. Beck 2002, s. 292). W systemie polskiego prawa cywilnego ustawodawca przewidział instytucję abstrakcyjnej kontroli wzorców umownych, realizowanej w drodze postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyroki: z dnia 29 września 2005 r., sygn. akt: VI Aca 381/05; z dnia 16 listopada 2005 r., sygn. akt VI Aca 473/05), „celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest tzw. abstrakcyjna kontrola wzorców, dokonana w oderwaniu od konkretnej umowy, zaś wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich(...) Wpisanie do rejestru wzorca umowy uznanego za niedozwolony wyłącza ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wyrok wydano, zaś pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.” – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25).

Dokonując zatem oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej. Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

W niniejszej sprawie organ antymonopolowy zakwestionował poniższy zapis zamieszczony w wykorzystywanym przez Szkołę wzorcu Umowy o warunkach odpłatności w szkole wyższej z uwagi na jego tożsamość z klauzulami wpisanymi do Rejestru.

W ocenie Prezesa Urzędu zapis § 10 pkt 1 o treści: *Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni* jest tożsamy z zapisem wpisanym do Rejestru pod numerem 565, uznanym już za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie-Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 września 2005 r. Sygn. akt XVII Amc 57/03 i wpisanym do Rejestru dnia 04 listopada 2005 r.

Porównywane zapisy nie zachowują wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże analiza ich treści prowadzi do wniosku, iż wywołują one identyczne skutki. Istotą tych klauzul jest zastrzeżenie przez Szkołę, jako sądu właściwego do rozpatrzenia ewentualnych sporów wyłączenie sądu właściwego dla siedziby Uczelni, gdy z przepisów ogólnych prawa wynika,

że sądem właściwym powinien być sąd ze względu na siedzibę pozwanego. Ze względu na fakt, że nie w każdym sporze pozwanym będzie Szkoła, stąd wskazanie właściwości miejscowej tylko jednego sądu jest naruszeniem prawa.

Uwzględniając powyższe należy uznać, iż kwestionowany zapisy wzorca Umowy stosowany przez Szkołę mieści się w „hipotezie” wymienionej klauzuli wpisanej do Rejestru. Tym samym udowodniono, iż spełniona została przesłanka bezprawności działania tego przedsiębiorcy polegającego na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Druga z wymienionych wyżej przesłanek jest spełniona, gdy dane działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, gdyż ustawa antymonopolowa chroni interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Działanie Szkoły godzi w interesy ogółu obecnie korzystających z jej usług konsumentów, ale także każdego potencjalnego konsumenta, który zdecyduje się zawrzeć z tym przedsiębiorcą umowę o kształcenie odpłatne. Naruszane przy tym interesy konsumentów nie mają jednostkowego charakteru, ale są wspólne dla z góry nieustalonej zbiorowości konsumentów. Należy zatem stwierdzić, iż spełniona została druga z przesłanek uznania działania Szkoły za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W związku ze spełnieniem obu przesłanek należało uznać, iż działanie Szkoły stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wymienioną w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej i nakazać zaniechanie jej stosowania.

W świetle powyższego należało orzec, jak w sentencji.

Ze względu na fakt, że do dnia wydania niniejszej decyzji Szkoła nie poinformowała Prezesa UOKiK, czy deklarowane zmiany zostały wprowadzone oraz z jaką datą, a także, czy i kiedy dokonano aneksowania umów zawartych z zakwestionowanym zapisem, uznano za zasadne nakazanie zaniechania stosowania stwierdzonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Od niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia decyzji.

Otrzymuje:

Państwowa Wyższa
Szkoła Zawodowa w Ch.